

ŞAHİN
DİLBER

CUMHURİYET'İN 100. YILINDA 100 TÜRK YAZAR

Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün bizlere emaneti olan Cumhuriyet'imizin 100. Yılında 43 üniversiteden 100 akademisyenin kaleminden anlamlı bir Cumhuriyet armağanı. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e giden yolda Balkan Savaşlarıyla, 1. Dünya Savaşıyla sınanmış, uçurumun kıyısında yıkık bir ülkenin Çanakkale Zaferi ile yeşeren umutlarına, küllerinden yeniden doğan Türk ulusunun Milli Mücadele yıllarına, Kurtuluş Savaşına, bağımsızlık ve hürriyete giden o zorlu yolculuklara tanıklık etmiş, ulusun sesi olmuş, Atatürk'ün sofrasında bulunmuş, sanat, edebiyat ve devlet adamı olan Atatürk'ün getirdiği yenilikleri, ilke ve devrimleri alkışlamış, Atatürk Türkiye'si ve cumhuriyet kadınının özgürlük mücadelelerine dokunmuş, Anadolu insanının durumunu, köylüsüyle, aydınıyla, sanatıyla, fikirleriyle, bireyi, toplumu, kısacası Cumhuriyet yıllarını eserlerine taşıyabilmiş, bir şekilde Atatürk ile yahut Cumhuriyetle yolları kesmiş olan modern Türk edebiyatının önde gelen isimlerine, Türk edebiyatının rengârenk *100 Türk Yazar* 'ına keyifli bir edebiyat yolculuğu...

akademisyen.com

ONLINE SİPARİŞ

AKADEMİSYEN KİTABEVİ
Halk Sokak No: 5/A Sıhhiye-Yenişehir/ANKARA
Tel: 0312 431 16 33 - 0312 432 21 84

akademisyenyayinevi

akademisyenctp

CUMHURİYET'İN
100
Yılında 100 Türk
YAZAR

Editörler

Elmas ŞAHİN - Kadir Can DİLBER

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

CUMHURİYET'İN 100. YILINDA 100 TÜRK YAZAR

Editörler

Elmas ŞAHİN
Kadir Can DİLBER

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-399-553-9	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Cumhuriyet'in 100. Yılında 100 Türk Yazar	Yayıncı Sertifika No 47518
Editörler Elmas ŞAHİN ORCID iD 0000-0002-8509-1882 Kadir Can DİLBER ORCID iD 0000-0003-0975-176X	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code EDU000000
	DOI 10.37609/akya.2962

Kütüphane Kimlik Kartı

Cumhuriyet'in 100. Yılında 100 Türk Yazar / editörler : Elmas Şahin, Kadir Can Dilber.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
742 s. : tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253995539
1. Eğitim.

GENEL DAĞITIM **Akademisyen Kitabevi A.Ş.**

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Ulu Önderimiz, Başöğretmenimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün bizlere emaneti olan Cumhuriyet'imizin 100. Yılında 43 üniversiteden 100 akademisyenle *100 Türk Yazar'ını* okurla buluşturmanın sevinci içindeyiz.

Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e giden yolda Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşıyla sınanmış, uçurumun kıyısında yıkık bir Ülkenin Çanakkale Zaferiyle yeşeren umutlarına, küllerinden yeniden doğan Türk ulusunun Milli Mücadele yıllarına, Kurutuluş Savaşına, bağımsızlık ve hürriyete giden o zorlu yolculuklara tanıklık etmiş ve kalemleriyle destek olmuş, Atatürk'ün sofrasında bulunmuş modern Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden Abdülhak Hamit Tarhan, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Mehmet Akif Ersoy, Yahya Kemal, Mithat Cemal Kuntay, Mehmet Rauf, Ziya Gökalp, Memduh Şevket Esenal, Halide Edip, Mehmet Fuat Umay, Ali Canip, Abdülhak Şinasi Hisar, Hasan Ali Yücel, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri, Peyami Safa Cumhuriyet'i göremese de Atatürk'ün Samsun'a çıkışına şahit olmuş, zaferin yakın olduğunu iliklerine dek hissetmiş, Türkçemizin bilim dili olması yolunda büyük emek harcamış bir isim olan Ömer Seyfettin'e değin şiirden, öyküye, romandan, denemelere anda geçmişe uzanarak Cumhuriyetin nabzını yeniden tutmaya çalıştık.

Bir milletin başına gelebilecek ne kadar felâket varsa hepsiyle haşır neşir olmuş olan Türk ulusu düştüğü mahşerin içinden Atatürk'ün önderliğinde çıkarken bir şair, bir yazar ya da bir düşünür nasıl sessiz kalırdı? Vatan ve hürriyet aşığı Namık Kemal'ler, Tevfik Fikret'ler baskı dönemlerine rağmen nasıl sessiz kalmadıysa, milli mücadele yıllarının kalemleri de çağının dili olacaktı. Atatürk için "Akardı payına mahşer-misâl bir millet!" diyen bir Abdülhak Hamit'ler yahut da "Mustafa Kemal ve onu milletin timsali gören Türkler Anadolu'da ademden bir Türk ili çıkardılar. Milli hareketi bir kıvılcımken söndüremeyen nefesler bir gün bir güneş olduktan sonra söndürmeye çalışırlarsa ne demeli?" diye soran bir Yahya Kemal'ler olmayacak mıydı?

1890'lar sonrası doğup Cumhuriyet'in ilanını görmüş, asker kimliğinin yanı sıra kültür, sanat, edebiyat ve devlet adamı olan Atatürk'ün getirdiği yenilikleri, ilke ve devrimleri alışılmış, Anadolu insanının durumunu, köylüsüyle, aydınıyla, sanatıyla, fikirleriyle, bireyi, toplumu, kısacası Cumhuriyet yıllarını eserlerine taşıyabilmiş, Atatürk sonrasında da eserler vermiş, bir şekilde Atatürk ile yolları kesişmiş olan Yusuf Ziya Ortaç, Faruk Nafiz Çamlıbel, Aka Gündüz, Yusuf Ziya Ortaç gibi isimlerden 20. Yüzyılın başlarında doğan Kemalettin Kamu, Nazım Hikmet, Ahmet Hamdi Tanpınar, Münir Hayri Egeci, Behçet Kemal çağlar, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Tarık Buğra, Yusuf Atılgan'a, kadın hareketlerinin ilk önemli isimlerinden Nezihe Muhiddin'den Şükufe Nihal, Halide Nusret Zorlutuna, Samiha Ayverdi, Cahit Uçuk, Peride Celal'e kadar hatta 1929-1938 yılları arasında doğmuş olan ve eserlerinde Atatürk Türkiye'si ve Cumhuriyet'e, cumhuriyet kadınının özgürlük mücadelelerine

kalemlerinde büyük yer veren Adalet Ağaoğlu, Leyla Erbil, Fürüzan, Sevgi Soysal ve Ayla Kutlu gibi kadın edebiyatının önde gelen çağdaş yazarlarıyla Cumhuriyetin ilan edildiği yıl doğan Oktay Akbal'dan Yaşar Kemal'e Cumhuriyetin ilanı sonrası hayata gözlerini açan Ümit Yaşar Oğuzcan'dan Attila İlhan'a ve Atatürk'ün ölümünden dört yıl önce doğan *Tutunamayanlar*'in yazarı Oğuz Atay'a ve adını tek tek sayamadığımız Türk edebiyatının rengârenk çınarlarına postmodern bir çağdan selam vererek, Cumhuriyetimizin birinci asrını akademisyenler olarak bir nevi edebiyat şöleniyle kutladık.

Cumhuriyetimizin 100. yılına armağan olarak 100 yazar kanonunu oluştururken hayli zorlandık, 150 kadar yazarı kanon dışında bırakmak zorunda kaldık. Yazar kanonunu oluştururken üç önemli ölçüt üzerinde durduk: Birincisi Milli Mücadele yıllarında yaşamış ve eserlerinde çağına ayna tutmuş, ikincisi Cumhuriyet dönemini görmüş ve eserlerinde az çok Atatürk, Atatürk devrimleri, Cumhuriyet ve mili meseleler üzerinde durmuş olmak ve üçüncüsü Atatürk'ün ölümünden önce doğmuş ve kalemleri Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetin ilanına denk gelme de eserlerinde Cumhuriyet, vatan, millet, Anadolu, halk, toplum, birey, gibi tema ve konuları ele almış olmak.

Bu ölçütler doğrultusunda, Atatürk'ün ölümünden önce doğmuş olsalar da önceliği gerek kurgu gerekse de fikir ve düşünce yazılarında milli mücadele, kurtuluş savaşı, Atatürk ilke ve inkılapları, Cumhuriyet, vatan, ulus, birey ve cemiyet gibi tema ve konulara ağırlık vermiş olan şair ve yazarlardan seçmeye çalıştık. Bu bağlamda özellikle de İkinci Yeni şiiri ile Atatürk sonrası doğanları dışarıda tutmak zorunda kaldık. Belki ileriki bir çalışmada Atatürk'ün ölümünden sonra doğanlar ve de önce doğup da 100 yazar ile sınırlı tutmamız dolayısıyla bu eserde yer verilemeyen şair ve yazarlar ele alınıp değerlendirilebilecektir. Bu akademik çalışmada bölümlere özgün incelemeleriyle çok anlamlı katkılar sağlayan Ağrı İbrahim Çeçen, Anadolu, Ankara, Ardahan, Atatürk, Başkent, Bilecik Şeyh Edibali, Çağ, Çukurova, Cumhuriyet, Düzce, Erciyes, Erzurum Teknik, Eskişehir Osmangazi, Fırat, Gazi, Giresun, Hacettepe, Iğdır, İnönü, İstanbul Aydın, İstanbul Sabahattin Zaim, İzmir Demokrasi, Kahramanmaraş Sütçü İmam, Karadeniz Teknik, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir Ahi Evran, Kütahya Dumlupınar, Marmara, Mehmet Akif Ersoy, Mersin, Milli Savunma, Mimar Sinan Güzel Sanatlar, Munzur, Niğde, Osmaniye Korkut Ata, Özyeğin, Sabancı, Selçuk, Tarsus, Uludağ, Van Yüzüncü Yıl ve Zonguldak Bülent Ecevit üniversitelerinin değerli öğretim üyelerine, lisansüstü öğrencilerimizi ve araştırma görevlisi genç akademisyenlerimizi yüreklendirici, destekleyici ve kucaklayıcı yaklaşımlarıyla hep birlikte el ele Cumhuriyetimizin aydınlık geleceğine yön verdikleri için ne kadar teşekkür etsek azdır.

Elmas Şahin & Kadir Can Dilber

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İntikal Eden Şöhret: Abdülhak Hâmid	1
	<i>Abdülhakim TUĞLUK</i>	
BÖLÜM 2	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Özgün Kalemî; Abdülhak Şinasi Hisar (1888-1963)	7
	<i>Nesrin KARACA</i>	
BÖLÜM 3	Adalet Ağaoğlu.....	15
	<i>Seda ARIKAN</i>	
BÖLÜM 4	Sanat ve Fikir Adamı Ahmet Hamdi Tanpınar ve Atatürk Portresi.....	23
	<i>Elmas ŞAHİN</i>	
BÖLÜM 5	Ahmet Kutsi Tecer	33
	<i>Ayhan BULUT</i>	
BÖLÜM 6	Bir Hüzün Şairi: Ahmet Muhit Dıranas.....	43
	<i>Nusret YILMAZ</i>	
BÖLÜM 7	Türk'ün Millî Mücadele Destanı ve Ahmet Nedim Servet Tör	49
	<i>Nur DOĞAN</i>	
BÖLÜM 8	Ahmet Rasim'e Dair	57
	<i>Zeki TAŞTAN</i>	
BÖLÜM 9	Aka Gündüz	63
	<i>Kadir Can DİLBER</i>	
BÖLÜM 10	Modern Cumhuriyetin Kültür, Dil ve Eğitiminin Bir Savunucusu Olarak Ali Cânîp Yöntem	71
	<i>Mehmet Cihan Yavuz</i>	

BÖLÜM 11	Attılâ İlhan'ın Şiirlerinde Alışılmamış Bağdaştırma ile Sağlanan Anlam Derinliği77 <i>Şirvan KALSIN</i>
BÖLÜM 12	Bir Cumhuriyet Kadını Ayla Kutlu: Romanlarında İstiklâl Harbi ve "Kadınlar"83 <i>Sema ÖZHER</i>
BÖLÜM 13	Romantik Bir İnkılapçı, Duygusal Bir Ülkücü: Behçet Kemal Çağlar91 <i>Veli KILIÇARSLAN</i>
BÖLÜM 14	Behçet Necatigil'in Şiirinde "Atatürk'ü Duymak"99 <i>Nesrin MENGİ</i>
BÖLÜM 15	Millî Kimlik İnşası Ekseninde Bekir Büyükarkın (1921-1998) 103 <i>Ahmet Metehan ŞAHİN</i>
BÖLÜM 16	Ana Çizgileriyle Türk Edebiyatında Bekir Yıldız 107 <i>Salim DURUKOĞLU</i>
BÖLÜM 17	Yazı, Sessizlik, Dil, İmge: Bilge Karasu'da Söylemin Kökenleri Üzerine..... 115 <i>Emel ARAS</i>
BÖLÜM 18	Cumhuriyet'in Özgün ve Özgür Sesi: Cahit Sıtkı Tarancı..... 121 <i>Pelin KUT BELENLİ</i>
BÖLÜM 19	Cahit Külebi (D. Tokat, Zile, Çeltek Köyü, 10 Ocak 1917 – Ö. Ankara, 20 Haziran 1997)..... 129 <i>Kâzım YETİŞ</i>
BÖLÜM 20	Cumhuriyet'in İlk Kadın Çocuk Edebiyatı Yazarı Cahit Uçuk..... 135 <i>Abide DOĞAN</i>
BÖLÜM 21	Celâl Sahir Erozan: Bir Cumhuriyet Neferi 141 <i>Hilal ÖZKAYA</i>

BÖLÜM 22	Anadolu'nun Akdeniz'e Dönük Yüzü: Cevat Şakir Kabaağaçlı	149
	<i>Ali BELENLİ</i>	
BÖLÜM 23	Anadolu Merkezli Cumhuriyetin Hazırlayıcı Öncülerinden Ebubekir Hazım Tepeyran	155
	<i>Nurullah ÇETİN</i>	
BÖLÜM 24	Akdeniz'den Esen Rüzgar Enis Behiç Koryürek	161
	<i>Bedri AYDOĞAN</i>	
BÖLÜM 25	Mizahın ve Popüler Edebiyatın Sınırlarında Bir Yazar: Ercüment Ekrem Talu.....	169
	<i>İbrahim ÖZEN</i>	
BÖLÜM 26	Erhan Bener: İnsan Ruhunun Zengin Tanıklığı	177
	<i>Betül Mutlu</i>	
BÖLÜM 27	Cumhuriyet Aydını Bir Kadın Yazar: Esmâ Ocak	185
	<i>Kemal TİMUR</i>	
BÖLÜM 28	İnkılapçı ve Popüler Bir Yazar: Ethem İzzet Benice	193
	<i>Bülent SAYAK</i>	
BÖLÜM 29	Faik Baysal	201
	<i>Mustafa AYDEMİR</i>	
BÖLÜM 30	Köy Edebiyatının Öncü İsimlerinden: Fakir Baykurt	209
	<i>Mehmet Fetih YANARDAĞ</i>	
BÖLÜM 31	Cumhuriyet Döneminin Bir Tanığı Olarak Falih Rıfkı Atay	217
	<i>Mustafa GÜLTEKİN</i>	
BÖLÜM 32	Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973)	223
	<i>Yunus ACAR</i>	
BÖLÜM 33	Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Türkçeciliği: "Türkçem Benim Ses Bayrağım (Türk Dil Kurumu Koçaklaması)" Örneği	231
	<i>Alper YILDIZ</i>	

BÖLÜM 34	Cumhuriyet Döneminde Varoluşsal Açından Ferit Edgü Örneği.....	239
	<i>Merve MALAK</i>	
BÖLÜM 35	Cumhuriyet Çocuğu Fúruzan ve Fúruzan Yazınında Cumhuriyet Deđerlerinin Bir Temsili.....	245
	<i>Başak ÖNER GÜNDÜZ</i>	
BÖLÜM 36	Cumhuriyet'in Kapısında Ateşten Gömlek Giyenler.....	253
	<i>Hasan SAKIN</i>	
BÖLÜM 37	Halide Nusret Zorlutuna.....	259
	<i>Kelime ERDAL</i>	
BÖLÜM 38	Efsane Devrinin Yalnız Şairi Halit Fahri Ozansoy'un Şiirlerinde Aşk/ Sevgi ve Kadın İmgesi	265
	<i>Ebru İLGEN</i>	
BÖLÜM 39	Hasan-Âli Yücel	271
	<i>Veysel LİDAR</i>	
BÖLÜM 40	Cumhuriyetin Talihsiz Çocuklarından Hasan Hüseyin Korkmazgil ...	277
	<i>Hatem TÜRK</i>	
BÖLÜM 41	Savaş Yorgunu Bir Sanatçı Hasan İzzettin Dinamo	285
	<i>Emine Bilgehan TÜRK</i>	
BÖLÜM 42	Hüseyin Cahit Yalçın.....	291
	<i>Ummahan NERKİZ</i>	
BÖLÜM 43	Hüseyin Nihal Atsız'ın Eserlerinde Görülen Eskiçil Ögelerin Anadolu Ağızlarındaki İzleri	301
	<i>Seyfettin ÖZDEMİREL</i>	
BÖLÜM 44	Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romancılığında Tefrika, Entrika ve Ahlakı Çözölme.....	309
	<i>Ali SERDAR</i>	
BÖLÜM 45	Devrimci Bir Aydın: Kemal Tahir.....	317
	<i>Aliye USLU ÜSTTEN</i>	

BÖLÜM 46	Mütareke'den Millî Mücadele'ye: Kemalettin Kamu'nun Şiirlerinde Bağımsızlık Kavramı ve Mustafa Kemal Atatürk..... 325 <i>Hünkar KARACA YALÇIN</i>
BÖLÜM 47	Türk Edebiyatının Özgün Kalemî: Leyla Erbil 333 <i>İnci ARAS</i>
BÖLÜM 48	Mahmut Yesari: "Atatürk Nesli"nin Vatansaver Bir Yazarı..... 339 <i>Recai ÖZCAN</i>
BÖLÜM 49	Mehmet Rauf: Cumhuriyet Sevinci ve Aşkdan Vatansaverliğe Geçiş 347 <i>Mehmet TÖRENEK</i>
BÖLÜM 50	Millî Mücadele'nin Manevî Cephesinde Bir Şair: Mehmet Âkif Ersoy 353 <i>Burcu YILMAZ ÇEBİN</i>
BÖLÜM 51	Türk Şairi Mehmet Emin Yurdakul..... 359 <i>Bedri AYDOĞAN</i>
BÖLÜM 52	Dr. Mehmed Fuad (Umay) Bey 367 <i>Makbule SARIKAYA</i>
BÖLÜM 53	Melih Cevdet Anday (1915-2002) ve Toplumcu Eleştirel Yönü..... 373 <i>Arzu ÖZYÖN</i>
BÖLÜM 54	Türk Hikâyeciliğinde Halkçılığın Uzlaşmacı Temsilcisi Memduh Şevket Esendal 381 <i>Servet TİKEN</i>
BÖLÜM 55	Mithat Cemal Kuntay (1895-1956) Üç Devrin Şair ve Yazarı 389 <i>Hakan SOYDAŞ</i>
BÖLÜM 56	Mustafa Necati Sepetçioğlu: Cumhuriyet'in Dede Korkut'u 399 <i>Arzu YETİM</i>
BÖLÜM 57	Cumhuriyet'e İz Bırakan Bir Aydın: Muzaffer İzgü 405 <i>Zeynep KÖSTELOĞLU</i>

BÖLÜM 58	Cumhuriyetimizin 100. Yılında Nâzım Hikmet Ran ve Kuvâyi Milliye Destanı	411
	<i>Medine SİVRİ</i>	
BÖLÜM 59	“Yaşadığım Gibi Yazdım”: Necati Cumalı ve Sanatı	419
	<i>Yahya AYDIN</i>	
BÖLÜM 60	Yalın Türkçesiyle Cumhuriyet Kuşağının İlk Öykücülerinden Nezihe Meriç.....	427
	<i>Suzan YAVUZ</i>	
BÖLÜM 61	Cumhuriyet’in Cesur Kalemı: Nezihe Muhiddin.....	433
	<i>Senem ÜSTÜN KAYA</i>	
BÖLÜM 62	Bir Yazın Devrimcisi: Oğuz Atay	441
	<i>Beyza Nur BALCI KURTAR</i>	
BÖLÜM 63	Oktay Akbal’in Öykülerinde Varoluşçu Felsefenin İzleri.....	447
	<i>Sinan BAKIR</i>	
BÖLÜM 64	Oktay Rifat’ın Hayatı Sanatı ve Eserleri.....	459
	<i>Özge AKSOY SERDAROĞLU</i>	
BÖLÜM 65	Ötekileştirilenin Sesi Orhan Kemal: Eskici Dükkanı Örneği	463
	<i>Ayşe ENERGIN</i>	
BÖLÜM 66	Türk Şiirinin Ve Edebi Dilin Millileşmesi Odağında Orhan Seyfi Orhon’un Önem Ve Değeri	469
	<i>Emine Gözde ÖZGÜREL</i>	
BÖLÜM 67	“Bu Vatan Kimin?” Şairi Orhan Şaik Gökyay	477
	<i>Nesrin KARACA</i>	
BÖLÜM 68	Orhan Veli Şiirlerinde Savaşa ve Barışa Dair Söylemler	487
	<i>Gonca GÜVEN AKIN</i>	
BÖLÜM 69	Ulus Devletten Önce Kimliğini Hayal Etmek: Ömer Seyfettin’in Hikâyelerinde Kimlik İnşası Unsurları	495
	<i>Fatih DİNÇER</i>	

BÖLÜM 70	Birleşimde Dengeyi Bulmak: Milli Mücadele ve Cumhuriyet Dönemecinde Peyami Safa	503
	<i>Ali KARAHAN</i>	
BÖLÜM 71	“Mecburi Bir İzah”a Mecbur Olanlardan Refik Ahmet Sevengil.....	511
	<i>Canan OLPAK KOÇ</i>	
BÖLÜM 72	Sibirya Esir Kamplarından Kaçan Bir Türk Subayının Hikâyesi: “Kaçak”.....	519
	<i>Genç Osman GEÇER</i>	
BÖLÜM 73	Reşat Nuri Güntekin.....	527
	<i>Sema ORUÇ</i>	
BÖLÜM 74	Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatında Yerli ve Özgün Bir Ses Olarak Sabahattin Ali.....	533
	<i>Mehmet GÜNEŞ</i>	
BÖLÜM 75	Türkiye Cumhuriyeti Düşünce Tarihinde Yaratıcı ve Yansıtıcı Bir İsim: Sabahattin Eyüboğlu.....	541
	<i>Ferhan AKGÜN ÜNSAL</i>	
BÖLÜM 76	Sonsuzluk Uğraşındaki Şair ve Yazar Sabahattin Kudret Aksal.....	551
	<i>Kubilay ÜNSAL</i>	
BÖLÜM 77	Safvet Nezihi.....	561
	<i>Özlem SÜRÜCÜ</i>	
BÖLÜM 78	Safveti Ziya.....	569
	<i>Öznur ÖZDARICI</i>	
BÖLÜM 79	Sadri Ertem	575
	<i>Murat KACIROĞLU</i>	
BÖLÜM 80	Yüzyılın İlk Flanörü: Sait Faik.....	583
	<i>Selim SOMUNCU</i>	
BÖLÜM 81	Geçmişe Ayna Geleceğe Işık Tutan Sâmiha Ayverdi.....	589
	<i>Başak ÖZKER</i>	

BÖLÜM 82	Üretken Bir Yazar: Samim Kocagöz.....	595
	<i>Ferhat ALTUN</i>	
BÖLÜM 83	Edebiyat Tarihimizin “Bıçkın” ve “Natüralist” Kalemi: Salahaddin Enis	601
	<i>Necati TONGA</i>	
BÖLÜM 84	Millî Mücadeleye Gönül Veren Sanatçı: Sâmi̇h Rifat.....	607
	<i>Hatice GÜNDOĞAN</i>	
BÖLÜM 85	Sevgi Soysal’ın Tante Rosa Adlı Eserinde ‘Birey’ ve ‘Özne’ Olarak Kadın	613
	<i>Zehra GÜVEN KILIÇARSLAN</i>	
BÖLÜM 86	Cumhuriyet’in Biyografı: Şevket Süreyya Aydemir	619
	<i>Fırat Ender KOÇYİĞİT</i>	
BÖLÜM 87	Şükûfe Nihal’in Şiirlerinde Anadolu Kadını.....	625
	<i>Demet CANARSLAN YILDIZ</i>	
BÖLÜM 88	Küçük Ağa’nın Yolunda: Tarık Buğra’nın Romanlarında Milli Kimlik İnşası.....	631
	<i>Mehmet Emir KALELİ</i>	
BÖLÜM 89	Türkân İldeniz’in Havva Çıkmazı	639
	<i>Emel KOŞAR</i>	
BÖLÜM 90	Cumhuriyet Döneminin Hiciv Ustası: Ümit Yaşar Oğuzcan	643
	<i>Mine Nihan DOĞAN</i>	
BÖLÜM 91	Cumhuriyet Devrimlerinin Önde Gelen Savunucusu: Vedat Nedim Tör.....	649
	<i>Nurtaç ERGÜN ATBAŞI</i>	
BÖLÜM 92	Yazarın Yaşamından Türkiye Tarihine: Vüs’at O. Bener’in Yapıtları	655
	<i>Reyhan TUTUMLU</i>	

BÖLÜM 93	Yahya Kemal'in İstikâl Yazıları: Eğil Dağlar 661 <i>Hilal AKÇA</i>
BÖLÜM 94	Yakup Kadri Ve Ergenekon: Millî Mücadele Yazıları 667 <i>Salıha CÖMERT</i>
BÖLÜM 95	Yaşar Kemal'i Dünya Edebiyatı'nda Konumlandırmak..... 677 <i>Mehmet Taner TÜRK</i>
BÖLÜM 96	Bir Cumhuriyet Aydını: Yaşar Nabi Nayır..... 685 <i>Koray ÜSTÜN</i>
BÖLÜM 97	Yusuf Atılgan: Cumhuriyet'in Modern Yüzü ve Aykırı Sesi 693 <i>Hasan CUŞA</i>
BÖLÜM 98	Yusuf Ziya Ortaç 701 <i>Sevinç YILDIZ</i>
BÖLÜM 99	Dil ve Edebiyat Kavşağında Bir İdeolog: Ziya Gökalp 709 <i>Begüm KURT</i>
BÖLÜM 100	Cumhuriyet'in Yedi Meşalesinden Ziya Osman Saba'nın "O'nsuz" Şiiri Üzerine Bir Değerlendirme..... 715 <i>Ebru SANCAR</i>

YAZARLAR

Öğr. Gör. Dr. Yunus ACAR

*Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Yabancı
Diller Yüksek Okulu, Yabancı Diller Bölümü*

Dr. Gonca GÜVEN AKIN

*T.C. Millî Eğitim Bakanlığı İngilizce
Öğretmeni*

Doç. Dr. Hilal AKÇA

*Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fak. Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü*

Ferhat ALTUN

*Doktora Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü
İmam Üniversitesi*

Arş. Gör. Dr. Emel ARAS

*Düzce Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. İnci ARAS

*Anadolu Üniversitesi, Yabancı Diller
Yüksekokulu*

Doç. Dr. Seda ARIKAN

*Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler
Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü*

Doç. Dr. Nurtaç ERGÜN ATBAŞI

*Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları
Bölümü*

Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR

*Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen
Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü*

Doç. Dr. Yahya AYDIN

*Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe
ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Bedri AYDOĞAN

*Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Sinan BAKIR

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Öğr. Üyesi Ali BELENLİ

*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen
Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı
Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Pelin KUT BELENLİ

*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen
Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı
Bölümü*

Doç. Dr. Ayhan BULUT

*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Hasan CUŞA

Munzur Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Öğr. Gör. Saliha CÖMERT

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Burcu YILMAZ ÇEBİN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Prof. Dr. Nurullah ÇETİN

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Doç. Dr. Kadir Can DİLBER

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Fatih DİNÇER

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Prof. Dr. Abide DOĞAN

Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Mine Nihan DOĞAN

İzmir Demokrasi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

Öğr. Gör. Nur DOĞAN

İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

nönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Arş. Gör. Ayşe ENERGIN

Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Prof. Dr. Kelime ERDAL

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Doç. Dr. Genç Osman GEÇER

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü

Öğr. Gör. Dr. Mustafa GÜLTEKİN

Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu

Öğr. Gör. Dr. Hatice GÜNDOĞAN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Dr. Başak ÖNER GÜNDÜZ

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı

Prof. Dr. Mehmet GÜNEŞ

Marmara Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı

Ebru İLGEN

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Prof. Dr. Murat KACIROĞLU

Erzurum Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Arş. Gör. Mehmet Emir KALELİ

Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Prof. Dr. Şirvan KALSIN

Çağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Prof. Dr. Nesrin KARACA

Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü

Arş. Gör. Ali KARAHAN

Tarsus Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Doç. Dr. Senem ÜSTÜN KAYA

*Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Veli KILIÇARSLAN

*Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. Zehra GÜVEN KILIÇARSLAN

*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi, Karşılaştırmalı
Edebiyat Bölümü*

Doç. Dr. Canan OLPAK KOÇ

*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen-
Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı*

Arş. Gör. Fırat Ender KOÇYİĞİT

*Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. Emel KOŞAR

*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,
Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Begüm KURT

*Çağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Beyza Nur BALCI KURTAR

*Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans
Öğrencisi*

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KÖSTELOĞLU

*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi, Karşılaştırmalı
Edebiyat Bölümü*

Doç. Dr. Veysel LİDAR

*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi Karşılaştırmalı
Edebiyat Bölümü*

Merve MALAK

*Doktora Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran, Türk
Dili ve Edebiyatı*

Doç. Dr. Nesrin MENGİ

*Mersin Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Prof. Dr. Betül MUTLU

*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli
Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.*

Dr. Ummahan NERKİZ**Dr. Öğr. Üyesi Sema ORUÇ**

*Fırat Üniversitesi, İnsan ve Sosyal Bilimler
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Prof. Dr. Recai ÖZCAN

*Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. Öznur ÖZDARICI

*Kırıkkale Üniversitesi İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü*

Arş. Gör. Seyfettin ÖZDEMİREL

*Çağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. İbrahim ÖZEN

*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İnsan
ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Emine Gözde ÖZGÜREL

*Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni
Türk Edebiyatı AD.*

Prof. Dr. Sema ÖZHER ·

*Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen-
Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölüm*

Dr. Hilal ÖZKAYA

Öğr. Gör. Dr. Başak ÖZKER

*Dumlupınar Üniversitesi Yabancı Diller
Yüksekokulu*

Doç. Dr. Arzu ÖZYÖN

*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen-
Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyat
Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SAKIN

*Çağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Ebru SANCAR

*Doktora öğrencisi, Atatürk Üniversitesi
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yeni Türk
Edebiyatı AD.*

Prof. Dr. Makbule SARIKAYA

*Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve
Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Bülent SAYAK

*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili
Ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Ali SERDAR

*Özyeğin Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü*

Dr. Arş. Gör. Özge AKSOY SERDAROĞLU

*Başkent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Prof. Dr. Medine SİVRİ

*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi, Karşılaştırmalı
Edebiyat Bölümü*

Doç. Dr. Selim SOMUNCU

*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İTBF,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Hakan SOYDAŞ

*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü*

Arş. Gör. Özlem SÜRÜCÜ

*Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Metehan ŞAHİN

*Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu
Dekanlığı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Prof. Dr. Elmas ŞAHİN

*Çağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Prof. Dr. Zeki TAŞTAN

*Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi., Edebiyat
Fakültesi, Dil ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. Servet TİKEN

*Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk
Dil ve Edebiyatı Bölümü*

Prof. Dr. Kemal TİMUR

*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili
ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Necati TONGA

Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Öğr. Gör. Reyhan TUTUMLU
Sabancı Üniversitesi

Doç. Dr. Abdulkakim TUĞLUK
İğdır Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK
*Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. Emine Bilgehan TÜRK
*Giresun Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. Hatem TÜRK
*Giresun Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Taner TÜRK
*Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Ferhan AKGÜN ÜNSAL
*Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Kubilay ÜNSAL
MEB

Prof. Dr. Aliye USLU ÜSTTEN
*Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi AD.*

Doç. Dr. Koray ÜSTÜN
*Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Hünkar KARACA YALÇIN
Atatürk Üniversitesi (Mezun)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fetih YANARDAĞ
*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili
ve Edebiyatı Bölümü*

Prof. Dr. Mehmet Cihan YAVUZ
*Çukurova Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü*

Dr. Suzan YAVUZ

Dr. Öğr. Üyesi Arzu YETİM
*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi Karşılaştırmalı
Edebiyat Bölümü*

Prof. Dr. Kâzım YETİŞ
*İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Arş. Gör. Alper YILDIZ
*Çağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk
Dili ve Edebiyatı*

Arş. Gör. Demet CANARSLAN YILDIZ
*Çağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Sevinç YILDIZ
*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

Doç. Dr. Nusret YILMAZ
*İğdır Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'NIN TÜRKÇECİLİĞİ: “TÜRKÇEM BENİM SES BAYRAĞIM (TÜRK DİL KURUMU KOÇAKLAMASI)” ÖRNEĞİ

Alper YILDIZ¹

GİRİŞ

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının üretkenliği ve yenilikçiliğiyle tanınan ve en önemli şairlerinden olan Fazıl Hüsni Dağlarca, Çağdaş Türk edebiyatında deneyselciliği, özgünlüğü ve Türkçeciliği bakımından özel bir konuma sahiptir. Dağlarca, şiir yaşantısının bir döneminden itibaren öz Türkçe söz varlığıyla şiirler yazmış ve şiirlerinde de öz Türkçeciliği savunan bir yaklaşım sergilemiştir. Fazıl Hüsni Dağlarca, şiirlerinde Türkçeye yüklediği özel anlam ile *Türkçenin Sadeleşme Hareketi*'ne katkı sağlayan en önemli isimlerden birisi olmuştur. Bu çalışmada onun Türkçeye gösterdiği değeri net olarak görebileceğimiz *Türkçem, Benim Ses Bayrağım (Türk Dil Kurumu Koçaklaması)* eserinden hareketle Dağlarca'nın öz Türkçe üzerine düşünce ve yaklaşımları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA HAKKINDA

1914'te İstanbul'da doğan Fazıl Hüsni Dağlarca'nın edebiyata ilgisi kendi deyişle anaokuluna gittiği sırada başlamıştır (Dağlarca, 1999: 10). Henüz 13 yaşındayken bir gazetenin öykü yarışmasını kazanmasıyla da edebiyat dünyasında yer edinmeye başlamıştır (Oktay, 2005: 583-584). İlk şiir kitabını 1935 yılında *Havaya Çizilen Dünya* başlığıyla kaleme alan Dağlarca, sonraki eserlerinde hep

¹ Arş. Gör., Çağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, alperyildiz@cag.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5788-9558

öncekinin üzerine koyarak ve kendini yenileyerek ilerlemiştir (Oktay, 2005: 585).

Dağlarca'nın eserlerinde işlenen ana konular bireysellikten toplumsallığa uzanır. Örneğin, en bilinen eserlerinden *Havaya Çizilen Dünya* ile *Çocuk ve Allah*'ta metafizik ve mistisizm temelli bir tema işlenirken, *Çakırın Destanı* ve *Nötron Bombası* gibi eserlerinde toplumsal bir yaklaşımla şiirler kaleme almıştır (Oktay, 2005: 585). Dağlarca, yaşadığı dönemde *Garip*, *İkinci Yeni*, *60 Kuşağı*, *Maviciler* ve *Hisarcılar* gibi edebiyat akımlarına denk geldiği hâlde bunlardan etkilenmeyerek kendi şiir akımını yaratmıştır (Uluçay, 2012: 1024).

Fazıl Hüsni Dağlarca'nın şiirleri araştırmacılara göre *sezgi* ve *us* olarak iki ayrı dönemde değerlendirilir ve 1955 sonrası ikinci dönem şiirlerinde vatan, millet ve en çok da Türkçeye olan tutkusu dilde sadeleşme ve öz Türkçe çerçevesinde işlenir (Erol, 2018: 115).

Bu çalışmaya konu olan *Türkçem Benim Ses Bayrağım* (*Türk Dil Kurumu Koçaklaması*) şiir kitabının elimizdeki baskısı 1999 yılına aittir ve Türkçeye ilgili şiirleriyle birlikte kitabın ek bölümünde kendisiyle yapılmış kapsamlı bir röportaj metni de bulunmaktadır.

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'NIN TÜRKÇECİLİĞİ ÜZERİNE

Dağlarca'nın eserindeki şiirleri Türkçeye katkı bakımından incelemeye önce Türkçenin sadeleşme tarihine kısaca göz atmak gerekir. Araştırmacılara göre, Türkçenin yabancı dillerin etkisine karşı özünü koruma çabası, İslam medeniyetinin Türk milletinin düşünce ve sosyal yaşamına girdiği 10. yüzyılda başlamıştır (Öksüz, 2016: IX). İslâm dili Arapçanın ve klasik İslâmî edebiyatın dili olan Farsçanın Türk diline tercih edilmesi, zamanla Türkçe dil hazinesinin yitirilmesine ve kısa bir sürede de Türkçe karşılığı olan sözcüklerin unutulmaya başlamasına neden olmuş ve Türk muhitinde bu durum bir mesele olarak görülmüştür.

Türk dili tarihi boyunca, yabancı dillerin Türkçeye olan olumsuz etkisini mesele olarak gören Türk aydını, ürettikleri eserlerle farkındalık oluşturmuş ve dilin yozlaşmasına karşı mücadele etmişlerdir (Öksüz, 2016: IX). Türk dili tarihi boyunca mücadelenin ve çeşitli çözüm arayışların (*mahallileşme* veya *yerlileşme* gibi) sonunda bu durum, 19. yüzyılda Türk toplumunu ilgilendiren sosyal bir mesele olarak resmen tartışılmaya başlanmıştır (Öksüz, 2016: IX).

Türkçenin sadeleşme sürecine katkısı olan isimler için temel sorun, Türkçenin hak ettiği değeri görmemesi ve edebî eserlerde özellikle Arapça ve Farsça-

ya göre Türkçenin tercih edilmemesidir.² Türkçenin öğrenilmeye değer bir dil olduğunu³ ve Araplara Türk dilini öğretmek için yazdığı *Divânu Lugâti't-Türk* ile Kâşgarlı Mahmud, ...*Türk diline kimseler bakmaz idi / Türklere hergiz gönül akmaz idi / Türk dağı bilmez idi bu dilleri...*⁴ diyen Âşık Paşa, Türkçeyi devletin dili yapma çabasında olan ve bunun için ferman buyuran⁵ Karamanoğlu Mehmed Bey, Türk diliyle de üstün şiir yazılabileceğini gösteren ve *Muhâkemetü'l-Lûgateyn* eseriyle bunu kanıtlamaya çalışan Âli Şîr Nevâyî (Ercilasun, 2015: 411) ve Eski Anadolu Türkçesiyle parlak, anlaşılır; fakat coşkun bir Türkçeyle (Ercilasun, 2015: 439) eserler kaleme alan Yûnus Emre gibi şahsiyetlerin Türk dili tarihinde Türkçenin sadeleşmesine büyük katkıları olmuştur.

Türkçenin sadeleşme hareketinin bugünlere gelmesinde en önemli katkısı sağlayan isimlerden birisi de Ömer Seyfettin'dir. Ömer Seyfettin'in *Genç Kalemler* dergisinde yayımlanan *Yeni Lisan* makalesiyle Türkçenin sadeleşme hareketi Türkiye'de bir davaya, bir harekete dönüşmüştür. Nitekim bu makale, yazarın imzası olmadan, soru işaretiyle (?) yayımlanmış ve böylece makalenin bir kişinin eseri değil de bir dava olması amaçlanmıştır (Öksüz, 2016: 85). Ömer Seyfettin *Yeni Lisan* makalesinde amacının *millî bir lisân, millî bir edebiyat vücûda getirmek...* olduğunu söyler (Öksüz, 2016: 90).

Türkçenin sadeleşmesine en büyük katkısı sağlayan isimlerden birisi de Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'tür. Cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleşen harf inkılabının ardından Türkçe dilbilgisi, sözlük ve karşılaştırmalı araştırmalar gibi sorunlar üzerinde çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Akar, 2015: 310). Atatürk'ün emriyle 12 Temmuz 1932'de *Türk Dili Tetkik Cemiyeti*'nin (daha sonra *Türk Dil Kurumu*) kurulmasıyla ve daha sonra gerçekleşen dil inkılaplarıyla⁶ dilde sadeleşme süreci de hız kazandı (Akar, 2015: 311).

² Türkçenin sadeleşme hareketinde başat kişilerin bu sorunu dile getirmesiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Öksüz, Y. Z. (2016). *Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

³ *Divânu Lugâti't-Türk*'te bu konuyu Kâşgarlı Mahmud hem kendi düşüncesiyle hem de hadis aracılığıyla kanıt göstererek açıklamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2018). *Kâşgarlı Mahmud Divânu Lugâti't-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁴ Âşık Paşa'nın bu beytinin ayrıntıları için bkz. Köprülü, M. F. (1928). *Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divanı Türkii Basit*. İstanbul: İstanbul Devlet Matbaası.

⁵ Fermanın tarihi 10 Zilhicce 657/15 Mayıs 1277 olarak bilinse de bu fermana ulaşılmadığı belirtilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Öksüz, Y. Z. (2015). *Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Akar, A. (2015). *Türk Dili Tarihi*. Ankara: Ötüken Yayınları.

Cumhuriyet döneminde sadeleşme hareketine en büyük katkısı olan isimlerden birisi, bu çalışmanın da öznesi olan Fazıl Hüsni Dağlarca'dır. Dağlarca *Türkçe Katında Yaşamak* şiirinde Türkçeyi *ses bayrağı* olarak betimler ve bağımsızlığın göstergelerinden birisinin dilde bağımsızlık olduğunu ifade eder (Dağlarca, 1999: 37).

Fazıl Hüsni Dağlarca'nın *Türkçem Benim Ses Bayrağım (Türk Dil Kurumu Koçaklaması)* eserinde yer alan şiirlerdeki ana tema, dilde sadeleşme ve arı Türkçedir. Eser incelendiğinde Türk dilinin sadeleşme sürecini betimleyen, yabancı kökenli sözcüklere karşılık olarak Türkçe kökenli sözcüklerin örnek gösterildiği şiirler vardır: *Atadan oğula dek / Geceleyin gürültüler duruca / Dört yana dağılır kocaman bir çağrı / Türk Dil Kurumu'nun görkemli yapısından / Divanü Lügat-it Türk'te. / Türerken yeni sözcüklerimiz / Bu senin yazmandır söylemendir / ... / Bu senin yarınındır ey Türk genci* (Dağlarca, 1999: 11). Dağlarca, eserinde ilk sırada verdiği *Çağrı* başlıklı bu şiirinde Atatürk'e yaptığı atfın yanında *Türk Dil Kurumu'nun* yabancı sözcüklere Türkçe karşılıklar türettiği günleri de Türk dilinin ilk sözlüğü olan *Dîvânu Lugâti't-Türk* ile bağdaştırarak okuyucuya anımsatır.

Eserde yabancı kökenli sözcüklere karşılık Türkçe sözcüklerin verildiği en iyi şiir örneği *Orta Asyalılarımız - 2* başlığını taşır. Dağlarca bu şiirinde Türkçe olmayan sözcükleri sıralayarak yanlarına Türkçe kökenli karşılıklarını vermiştir. Karşılığı verilen sözcüklerin bir bölümü bugün kullanımdayken kimisi de halk tarafından benimsenmemiş ve kullanılmamıştır: *İşte giderler / Koridora geçenek sözcüğü / Viraja dönemeç / İstasyona durak / İmalathaneye işyeri / Atelyeye ışık / Plaja kumsal / Arşive belgelik / Garaja taşıtlık / Gardıroba giysilik / Mayoya denizlik / Rihtıma gemilik / Balkona çıkıt / Mezbahaya kanara / Mezarlığa gömütlük / Türkçe'nindir bu ülke / Çek git derler / Kulaklarımız iştene dek* (Dağlarca, 1999: 13).

Dağlarca'nın yabancı kökenli sözcüklere karşı Türkçe sözcükleri örnek olarak verdiği şiirlerden bir diğeri de *Dille Varolmak*'tır: *İstiklal derken / Yok olur bağımsızlığımız bizim / Yok olur / Hürriyet derken özgürlüğümüz* (Dağlarca, 1999: 17). *Dille Varolmak* başlıklı şiirinde *istiklal* ve *hürriyet* sözcüklerine karşı *bağımsızlık* ve *özgürlük* sözcüklerini kullanan Dağlarca, Türkçe kökenli sözcükleri seçmeyi bağımsızlık ve özgürlüğün gereksinimi olarak tanımlar. *İlkokullarda* şiirinde de yabancı kökenli sözcüklerin Türkçeleri örnek olarak verilirken Atatürk devrimleri okuyucuya anımsatılır: *... / Duymuyor musunuz çınlayan sesleri / "Ne bahtiyar Türklüğünü ifade eden" / Demiyorlar da öğrencilerimiz / Tam Atatürk doğrultusunda / "Ne mutlu Türküm diyene" diyorlar* (Dağlarca, 1999: 16).

Dağlarca, Atatürk'ün Türk Dil Kurumu'nu kurduğu günleri de *Devrimi Böyle Anlamak* şiiriyle özetlerken bu şiirde halen eski dili (şairin deyimiyle *Osmanlıca'yı*) kullananlara da eleştiride bulunur: *Türk Dil Kurumu'nu kurarken / Mustafa Kemal'in / Tek mutsuzluğu vardı / Türkçe'yi sevdiğini / Daha Türkçe söylememek / Kimilerinin / Şimdi / Tek mutluluğu var / Türkçe'yi sevdiklerini / Daha Osmanlıca söylemek* (Dağlarca, 1999: 15).

Dağlarca'nın Türkçe kökenli sözcüklerin kullanılmamasını eleştirdiği şiirlerinden birisi de *Soru* başlığını taşır ve bu şiirde Türkçe kökenli olan ama kullarımdan kalkan sözcükleri kişileştirerek bu sözcüklerin artık kullanılmadığını eleştirir: *Sorar birbirine Türkçe'nin eski sözcükleri / Eskiden yazılmış yapıtlarda gün ağarana dek / Niçin kapatıldık kaldık yine / Neden yollar boyu dolaşmıyoruz diye* (Dağlarca, 1999: 21).

Aç Zenginliğimiz başlıklı şiirinde de *Soru*'daki bakış açısına benzer bir anlayış vardır: *Yoktur / Türkçesi olmayan sözcük / Ya unutulmuştur o / Ya anımsanmamıştır* (Dağlarca, 1999: 24).

Doğru Anlamanın Nedeni şiirinde de Türkçe soylu sözcüklerin kullanımına gönderimde bulunur: *Soyları vardır / Sözcüklerin / Soy birliği olmadı mı / Anlam birliği olmaz anlatımda* (Dağlarca, 1999: 25).

Türkçe – Durdurulamayan şiirinde de Dağlarca, Türkçe soylu sözcüklerin unutulmasını eleştirmektedir: *Çok örtülmüştür / Çok kapatılmıştır ya / Türkçemiz yürümüştür dışarı / Daha daha daha büyü* (Dağlarca, 1999: 32).

Dağlarca'nın Türk Dil Kurumu'nu ve dilde sadeleşme çalışmalarını konu edindiği şiirlerinden birisi de *Türkçecilerimiz* (*)⁷ başlığını taşır: *Toplanırlar en büyük odada / Pazar günleri Kurum güneşle dolu iken / Ellerin de arı dil / Bin bir yönle geçer etlerimize bizim* (Dağlarca, 1999: 21). *Türk Dil Kurumu'nu Sevinç* başlıklı şiirine de konu edinen şair, *Türk Dil Kurumu* ile *Türk milletini* bağdaştırır: *Yok edilemez / Nice Türk varsa / Oncadır / Türk Dil Kurumu* (Dağlarca, 1999: 33).

İlk Saldırı şiirinde ise Dağlarca, *Dil Devrimi* ve *1960 Darbesi*'ni konu edinir: *1960'ta itisiyle bir gücün / Dil Devrimi sınırlanmak istenmişti / Neyse ki onlar / Atatürk'e yakındılar 20 yıl daha* (Dağlarca, 1999: 17).

⁷ Dağlarca'nın şiirin başlığında verdiği dipnotta (1999: 21) *Türkçeciler*'i belirtmiş ve şöyle not düşmüştür: (*) Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacib, Aşık Paşa, Ali Şir Nevai, Ali Suavi, Şemseddin Sami, Mütercim Asım, Necip Asım, Mehmet Emin, Ahmet Hikmet, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Nurullah Ataç, Besim Atalay... daha, daha... (Agâh Sırrı Levent-Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri)

Orta Asyalılarımız – 1 şiirinde de *Türk Dil Kurumu* ve *Türkçe sözcükler* özne durumundadır: *Gün ışıdı mı çıkar / Türkçe sözcükler dışarı / Türk Dil Kurumu'ndan / Varırlar yaban adları almış yerlere / Dururlar / Gözlerimiz görene dek* (Dağlarca, 1999: 12). Dağlarca bu şiirinde Türkçeyi kişileştirir ve yabancı sözcüklerin Türkçeleşme sürecini şiirinde anlatır.

Yaratıcı Olmak başlıklı şiirinde ise Dağlarca, barışçıl bir bakış açısıyla toplumun mutlu olmasını *arınmış dille* ilişkilendirir: *Kılıçların topların yalazları değil / Arınmış diller yaratır / Parıltılarını toplum düşüncesinin / Toplum mutluluğunun* (Dağlarca, 1999: 25). Bu barışçıl bakış açısını Türkçeyi *yabani bir hayvana* benzettiği *Kara ile Ak* başlıklı şiirinde de görebiliriz: *Bir savaştır bu: / Dili buyruk altına almışlar / Bizimki kocaman bir barış: / Bırakmış sözcükleri doğasına* (Dağlarca, 1999: 28). Dağlarca'nın *barış* kadar *savaşı* da hatırlatan ve bunu Türkçeye ilişkilendiren şiirleri de vardır. *Son Gücümüz* başlıklı şiirinde *Sakarya Meydan Muharebesi'*ne göndermede bulunur: *... / İçindeki yabancı sözcükler / Ulu savunmasında Türkçemizin / Duymuştu yediden yetmişe tek tek / Bütün Türkler / Başkasının sözcükleriyle / Artık solum alamayacaklarını / Dirilir unutturulmuş söz / Dirilir bilinçaltındaki direnç / Bağımsızlık savaşlarında dirilir / ...* (Dağlarca, 1999: 14). *Savaş ve arı Türkçe* teması *Gözlem* şiirinde de görülebilir: *Köy dili değil midir / Atatürk'ü arı Türkçesi yapan / Çanakkale'de Bağımsızlık Savaşı'nda / Tanıdığı inandığı güvendiği dayandığı* (Dağlarca, 1999: 32).

İki Doğru şiirinde ise Türkçeye *analık* kadar büyük bir görev yükler: *Ana / Çocuğu somutlar / Anadil / Çocuğun kişiliğini* (Dağlarca, 1999: 26). Dağlarca bu şiirinde bir çocuğun kişiliğinin ana dil sayesinde olabileceğini belirtir.

Kayalara Oyduğum Yazı şiiriyle de *Osmanlıca'yı* kullananları eleştirirken şiirin başlığıyla *Orhun Yazıtları'*na göndermede bulunur: *Suçludur / Çağın sözcüklerini aramak yerine / Bizi / Osmanlıca'yla bir daha uğraştıran* (Dağlarca, 1999: 30). Dağlarca *Göktürkler* şiirinde de *ulu gömüt* olarak betimlediği *Orhun Yazıtları'*na göndermede bulunmaktadır: *Sözcükleri bu koçaklamanın / O kuşlardır ki / Siz okuduktan sonra / Uçarlar alaca yeşil / Birer gök parçası gibi kanat kanat / Giderler konarlar taş saçaklarına ulu gömütün / Türk sesleriyle / İşte soluklamadalar / Atatürk'ü* (Dağlarca, 1999: 29).

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Türkçem Benim Ses Bayrağım* (*Türk Dil Kurumu Koçaklaması*) eserinde Türk Dil Kurumu'nun kuruluşunu ve çalışmalarını, öz Türkçeyi betimlediği ve Türkçe soylu sözcüklerin kullanılmamasını eleştirdiği şiirlerinden başka, onun bu şiir kitabında ve edebiyat yaşantısında en çok bilinen şiirlerinden birisi *Türkçe Katında Yaşamak* şiiridir. Şiirdeki Türkçeye öv-

gülerden başka, son dizede çağdaş Türk edebiyatına kazandırdığı ve Türkçenin bağımsızlığını tanımlayan *ses bayrağı* betimlemesiyle akıllarda yer edinmiştir: ... / *Seslenir seni bana "Ova"m, "Dağ"ım, / Nere gitsem bulur beni arınmış. / Bir çağ ki akar ötelere, / Bir ak... ki yüce atalar, bir al... ki ulu oğullar, / Türkçem, benim ses bayrağım* (Dağlarca, 1999: 39).

SONUÇ

Cumhuriyet devri Türk edebiyatının en önemli şairlerinden birisi olan Dağlarca'nın arı duru Türkçeye olan düşkünlüğü ile Türkçenin sadeleşme hareketine olan katkısı *Türkçem Benim Ses Bayrağım* (Türk Dil Kurumu Koçaklaması) eserindeki şiirlerinden hareketle tanıtılmaya çalışılmıştır. Dağlarca, şiirlerinde kullandığı arı duru Türkçeyi yeri geldiğinde onu kişileştirerek, yeri geldiğindeyse yabancı sözcüklere karşılıklarını vererek okuyucusuna tanıtmaya çalışmıştır. Onun bu eserindeki şiirlerde ana konular öz Türkçenin yanında *Türk Dil Kurumu* ve onun çalışmaları, Atatürk devrimleri ve dolayısıyla dil devrimi ile dilde sadeleşme olarak sınıflandırılabilir. *Türkçem Benim Ses Bayrağım* (Türk Dil Kurumu Koçaklaması) eserindeki şiirlerden hareketle şu söylenebilir ki; Türkçenin sadeleşme tarihindeki birçok isimde olduğu gibi Dağlarca için de temel mesele, Türkçe kökenlilerin dururken yabancı kökenli sözcüklerin tercih ediliyor olmasıdır. Dağlarca, tam bağımsızlığın ancak dilde de tam bağımsız olmayla gerçekleştirilebileceğini ve bunun da arı duru öz Türkçe ile olası olduğunu, Türk edebiyatına kazandırdığı *Türkçem benim ses bayrağım* dizesiyle özetlemiş ve *Türkçenin Sadeleşme Hareketi'*ne büyük katkıları olmuştur.

KAYNAKLAR

- Akar, A. (2015). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Dağlarca, F. H. (1999). *Türkçem Benim Ses Bayrağım* (Türk Dil Kurumu Koçaklaması). İstanbul: Doğan Kitap.
- Ercilasun, A. B. (2015). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- _____ ve Akkoyunlu, Z. (2018). *Kâşgarlı Mahmud Divânı Lugâti't-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erol, K. (2018). Dil-Millet İlişkisi Bağlamında Türkçeyi Bilgiden Bilince Konu Edinen Şiirler. *Türk-bilig*, 2018/36, 103-120.
- Köprülü, M. F. (1928). *Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divanı Türkii Basit*. İstanbul: İstanbul Devlet Matbaası.
- Oktay, A. (1993). *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öksüz, Y. Z. (2015). *Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uluçay, M. (2014). Destan Şairi Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Söz Varlığı. *Turkish Studies*, 9/9, 1023-1034.